THE ISRAELITE PRESS
The only Jewish Newspaper of Western Canada.
אידישע וואָכנבלאַט
Office and Place of Business: New Israelite Press Bldg., 165 Selkirk Ave. East
Published daily except Saturday and Sunday
ENTERED AS SECOND-CLASS MAIL MATTER AT OTTAWA
Subscription: $6.00 per year.
Est. 1910 Phones: 55 409—52 213
Winnipeg — Manitoba

ווידער דער שטענדיקער פאַגראָם אין רומעניע

ערשט קארגע צוויי יאָר זינט די פויערים רעגירונג, אונטער פרעמיער מאניו, אויף זועלכער עס זיינען געלייגט געוואָרן אזויפיל האָפענונגען, איז אריין אין מאכט אין רומעניע, און שוין מוז מען צום אומגליק ווידער ריידן, ווי אין די צייטן פון די בראטיאַנוס, וועגן "דעם שטענדיקן פאַגראָם אויף אידן".

מיר ריידן דאָ ניט וועגן דעם עקאָנאָמישן און דעם קולטורעלן אין רעכטלאַכן פאַגראָם, וועלכער האָט פאַקטיש קיינמאָל ניט אויפגעהערט, אפילו אין דעם האָניק־חודש פון דער מאניו רעגירונג. אויך דאָ האָט מען זייער פיל געריידט וועגן דער פויערים רעגירונג, וועלכע האָט דאָן אויסגעטיילט הבטחות מיט א ברייטער האנט, — הבטחות, וואָס זיינען ביז היינטיקן טאָג געבליבן פוסטע ווערטער. מיר האָבן וועגן דעם אויך זייער פיל צו זאָגן, — די אידן פינן דארטן גאנץ גוט, ווי זיי ווערן געשטיקט עקאָנאָמיש אין רעכטלאַך. אין ווי זייערע קולטורעלע נויטן ווערן איגנאָרירט. אָבער איצט מוז מען פריער פון אלן ריידן וועגן דעם מער שוידערלאכן פיזישן פאַגראָם, וואָס די רומענישע אידישע באפעלקערונג לעבט איצט דורך.

באגרייפט איר דעם שוידער פון א "שטענדיקן פאַגראָם?" א סך פון אונז געדיינקען נאָך פון רוסלאנד וואָס עס האָט געמיינט דער ערב פאַגראָם, ווען אידן האָבן געציטערט־דורכגיין א גאנס, ווען אידן האָבן מורא געהאט פאר זייער שאנס, ווען דאָ און דארטן זיינען איינציקע אידן אטאקירט געוואָרן, ווען די יונגען געשפאנט ביז צום פלאצן אין דער שטענדיקער דערוואַרטונג פון־ס פאטאלן אויסברוך.

מיר געדיינקען, ווי טראגיש עלנד אין פארשעמט די אידן האָבן זיך געפילט אין דער דאָזיקער לאגע, ווי מיטלאָז, דערשיטערט און פארצווייפלט מען האָט זיך געשלייכט ווי די שאטנס, דער פאַגראָם זעלבסט איז שוין דערגאָך שוין ניט געווען א דערלייזונג: אין עק, אונטערגעפירט דעם טראגישן סך־הכל, און מען קאָן אנהויבן פלאגעווען "וואָס ווייטער?"

אין רומעניע קומען בכלל ניט פאר קיין מאסן פאַגראָמען, דערצו האָבן אפילו די בראטיאַנו און אוועדעסקו רעגירונגען ניט געוואלט דערלאָזן, — עס האָט דאָך עפעס געהאט צו טאָן מיט דער רעפּוטאציע פון רומעניע ווי א "ציוויליזירטע מלוכה" אין אייסלאנד, א רעפּוטאציע, אין וועלכער רומעניע נויטיקט זיך זייער צוליב פשוט'ע מאטעריעלע טעמים.

וואָס אין רומעניע איז פראגעקומען פאר יאָרן, און נאָך א קליינעם איבערריים ביים אויפשטייג פון דער מאניו רעגירונג, קומט איצט ווידער פאָר, איז דאָס וואָס איז אָנגעקומען געוואָרן צו רופן מיט'ן נאָמען "עקס־צעסן". דאָס איז — אין ערב פאַגראָם, ווען אידן האָבן מורא ארויסגיין אין גאס, פאָרן אויף די באנען אדער וויזן זיך אין עפנטלאכע פלעצער, ווען אידן ווערן אטאקירט און געמיט'ט. אידישע פאסאשירן ווערן ארויסגעוואָרפן פון די צוגן, אידישע איינציקע געשעפטן ווערן געפלינדערט, אידישע שויבן ווערן אויסגעבראָכן און א. וו.

און איבער דעם אלעמען — דאָס געפיל פון שאנד און עלנד, און די געשפאנטע דערוואַרטונג פון אן אומפארמיידלאכער קאטאסטראָפע, די שטענדיקע שרעק פאר דעם איינגעגעס שאָטן און די אומזיכערקייט מיט דעם מאָמענט וואָס קומט.

און נאָך ערגער — די הילפלאָזיקייט. אין רוסלאנד האָבן די אידן געקאָנט אָרגאניזירן זעלבסטשוץ, אנפירן א "שטיקל קאמף, אזוי לאנג און זיי האָבן זיך געקאָנט פארהיטן פון א באגעגעניש מיט דער באוואפנטער פאָליציי און מיליטער. וואָס האָבן פארטיידיקט די פאַגראָמשטשיקעס. דאָרטן האָט די אידישע זעלבסטשוץ געקאָנט באָטש טיילווייז ארויסזוייזן א ווידערשטאנד און אזוי אפשוישן מיט'ן בלוט פון די בלוטדראששיקע היות די הרפה פון דער אידישער הילפלאָזיקייט. דארטן איז געווען א גרויסע ליבעראלע עפנטלאכע מיינונג און א גרויסע רעוואָלוציאָנערע באוועגונג, וואָס האָבן כאָטש טיף סימפאטיזירט מיט דעם אידישן ווידערשטאנד, אויב זיי האָבן זיך אין אים ניט באזונדערס אקטיוו באטייליקט.

אין רומעניע איז דער אידישער עלנד אָבער א שוידערלאכער. די גרעלשאפטלאכע מיינונג איז דארטן דורכאויס פארגיפטעט פון־ס אנטיסעמיטיזם וואָס איז אזוי זאָרגפעליק פארפלאנצט און אויסגעהאָדעוועט געוואָרן פון דער רעגירונג אין משך פון איבער א האלבן הונדערט יאָרן, און די אידן האָבן ניט קיין פריינט אויף וועמען צו שטיצן זיך.

דער אידישער מוט אין רומעניע איז פאקטיש איינגאנצן געבראָכן געוואָרן, — און דאָס איז אפשר איינס פון די טראגישסטע דערשיינונגען אין דער לאגע. די אידן פילן, אז זיי קאָנען זיך ניט שטעלן קעגן דער מאכט פון די בוליגאנעס, וואָס שטיצט זיך אויף דער מאכט פון דער רעגירונג, ווייל יעדער קלענסטער אידישער ווידערשטאנד מוז קאָסטן טייער סיי דעם כלל, און סיי דעם פרט. זיי לאָזן זיך אזוי פירן צו דער שחיטה, און זיינען מקבל די קלעפ און די אטאקעס פון די בוליגאנעס ווי שאף. ניט ארויסצייגנדיק קיין שום ווידערשטאנד.

ווי די רעגירונג באציט זיך צו דער פראגע פון אידישן ווידערשטאנד, — די מאניו רעגירונג, וואָס האָט ערשט מיט אנדערהאלבן יאָר צוריק צוגעגעבן לויטיקע טעג צו דעם מיליאָן אידן אין רומעניע, צווישן אנדערע מיט־דערהייטן, — איז צו זעען פון דעם פאל אינ־ס שטעטל טריגופרומאס. דארטן האָבן לעצטע וואָך א פאר צענדליק קוזיסטן, זיכער אז זיי האָבן ניט פאר וועמען מורא צו האָבן, כאָטש זיי זיינען קליין אין צאָל, צע־מימת'ט א אידן וואָס האָט זיך געמאכט אונטער די הענט און האָבן אָנגעהויבן ברעכן אידישע שויבן. עס האָט אָבער פאסירט א וואונדער, און די אידן פון שטעטל האָבן זיך ווידערגעשטעלט. צע־מימת'נדיק צוטלאכע כוליגאנעס. דאן האָט זיך די פאָליציי אריינגעמישט. האָט ארעסטירט ניין פון די אידן וואָס האָבן געוואגט ווידערצושטעלן זיך קעגן די פאַגראָמשטשיקעס, — און איצט זיצן זיי ארעסטירטע אין בוקארעסט. דערוואַרטנדיק זייער משפט.

און גלייכצייטיק אטאקירן די קוזיסטן די אידן איבער'ן גאנצן לאנד, און דאָ און דארטן ווערט א כוליגאן ארעסטירט פון יוצא וועגן און ווערט באלד באפרייט!

און די רעגירונג — זי רעדט נאָך אלץ וועגן געזעץ און ארדענונג. זי פארדאמט נאָך אלץ די קוזיסטישע כוליגאנעס. זי שיקט אפילו ארויס מילי־טער צו באוואכן די גאסן. אָבער איבערהויפט קומט זי אָפּ מיט ווערטער, מיט ווערטער, וואָס זיינען ניט פיל מער ווערט, ווי אירע שיינע הבטחות צו אידן ערב די וואלן.

און די הויפט זאך זיינען דאָך די האנדלונגען. אזוי ווי די לאגע איז, ווייסן די בוליגאנעס אנין גוט. אז זיי האָבן ניט שטארק וואָס מורא צו האָבן פאר די ווערטער פון דער רעגירונג, ווייל זי האָט נאָך ניט באוויזן, אז זי מיינט זיי ערנסט. און די אידן ווייסן גאנץ גוט, אז זיי קאָנען ניט ווידער־שטעלן זיך קעגן די כוליגאנעס, ווייל דער איג פון די געזעץ היטער, וואָס באמערקט ניט די אטאקעס אויף די אידן, ווערט זייער שארף און וואכזאָם, ווען די אידן זאָלן נאָר ארויסצייגן וועלכן ס'איז ווידערשטאנד.

דער אידישער חורבן אין דאָס פארגאָסענע אידישע בלוט אין רומעניע פאלט אויפ'ן קאָפּ פון דער מאניו רעגירונג. ווען זי וואלט נאָר ערנסט געוואלט. וואלט זי אן באזונדערע שווערקייטן געקאָנט אונטערדריקן די אנטיסעמיטישע באוועגונג. — אייב זי קאָן אונטערדריקן די קאָמוניסטישע באוועגונג!

א העברייאישע פרץ־אויסגאבע פאר קינדער אין א"י

פון אונזער ארץ־ישראל'דיקן מיטארבעטער ש. ערנסט

(י. ל. פרץ, ספורים וציורים, הוצאת "קהלת", ירושלים.)

א שיין ביכל דערציילונגען האָבן דו ארץ־ישראל לערער דערלאנגט דעם יונגן העברייאישן לעזער. דער אויסוואל פון די דאָזיקע דערציילונגען ווייזן אָן דעם אייגנ־ארטיקן און טשיקאוון שטריך פון איינעם פון די בעסטע בנים שובבים, וואָס איז פון משכיל'ישן מסית ומדות, וואָס האָט צייטען לאנג ארומגעבלאנדזשעט אין די פע־דער פון דער אייראָפּייאישער קולטור, — וואו ער האָט געזוכט צו שטילן זיין דורשט — דערנאָך מגולגל געוואָרן אין א חסידי־שען ענטוזיאזם, וואָס זוכט זיין אפרו אין די ד' אמות פון חסידישן ראמאנטיזם.

ביים אויסוואל פון די דערציילונגען האָבן די א"י לערער געזוכט די קרוין פון זיין שאפונג: די פאלקסטימלאכע חסידי־שע מעשיות וועלכע, — ווי ב. שמיר באַ־מערקט ריכטיק אין זיין אריינפיר, — זיי־נען דורך פרצ'ן דערהויבן געוואָרן צו דער מדרגה פון אמת'ער ראמאנטישער קונסט. די חסידישע מעשה אויף וועלכע מ'האָט געקוקט ביז פרצ'ן מיט ביטול, זיינען דורך אים באהויכט געוואָרן מיט'ן ריטם פון זיין נשמה. די פאלקס לעגענדע וואָס האָט ארומגעבלאנדזשעט אין משך פון יאָרן האָט דאָ געפונען איר תקון. פרץ האָט איר ארויסגענומען פון די טיפענישן פון דער פאלקס־נשמה, האָט איר באלעבט און באַ־נייט מיט זיין גרויסער קראפט, אזוי, אז זיי זיינען מיט זיין גרויסער קראפט, אזוי, אז זיי ווערן דורך זיין פון אלע בי־כער — די ביבל, וועלכע אז אדאפטירט געוואָרן פון אזוי פיל נאציאָנען; געגעבן א גאט צו האלבן ביליאָן מענשן . . . דאָס קאָן מען אויף ניט אוועקמאכן מיט דער האנט. איז עס טאקע אן עולה, א ביטע־רע עולה מצד די אומות העולם צו רופן דאָס לאנד אויפ'ן נאָמען פון די פלשתים און ניט ארץ־ישראל. איך קאָן די עולה קיינמאָל ניט מוחל זיין די קרעסטן, וואָר־רים ווען דאָס וואלט געווען ווי איך זאָג, וואָלטן די אראבער ניט געהאט אזא חוצ־פה און וואָלטן גלייך פארשטאנען, אז ארץ־ישראל דארף געהערן צו עם ישראל. זיינען מיר דאָך ברוך השם געוואוינט גע־וואָרן, אז די קריסטלאכע וועלט זאָל אונז קריוודען, דאָס איז דאָך ניט די ער־שטע עולה וואָס זיי באגייען קעגן אידן. טאָ זאָלן זיי עס רופן מיט זייער נאָמען — פאר מיר האָט עס אלעמאָל געהייסן ארץ־ישראל און ניט אנדערש.

צווייטנס, וועגן די ארבעלאָגישע אנט־דעקונגען, וואָס באשטעטיקן די דערציי־לונגען פון דעם תנ"ך. איינגעלאָך, איז דאָס פאר א היכשן טייל אידן א גאנץ איבעריקע זאך. דער אמת'ער גלויביקער, דארפט איר וויסן, נויטיקט זיך ניט אין קיינע באשטעטיקונגען. דער מאמין גלויבט באמונה שלמה אין יעדן וואָרט, אין יע־דען בוכשטאב פון דעם תנ"ך און וועט זיך גיכער אומברייגען, לאָזן איידער צו צווייפלען אין דעם. ווידער, פאר דעם ניט גלויביקן איז דעם אלעמאָל ניט פון־נויט. דער אידישער גלויביקער וועט זיך ניט רעכענען מיט דעם ארכעלאָג און מיט זיינע אָפּגראָבונגען. ווען שכנא פּס־שטיין און אלגין מיט דער גאנצער פינ־סטערער פאנאטישער באנדע זאָלן אפילו אליין בייוואוינען יציאת מצרים און צו־זעען מיט זייערע אויגן, ווי דער ים וועט צעשפאלטן און די מצרים ווערן דער טרונקען, וואָלטן זיי גלייך ארויסגעהאנ־גען א רויטע פאָן און גערופן צו א דער וואלוציע. דתן ואבירם און קורח וואָלטן געווים צו זיי צוגעשטאנען און דער לאַ־ונג זייערער וואָלט געווען: ברידער פּראָלעטאריער, ראטעוועט די פארפלוכטע בני ישראל־בורזשוקעס, הורא פאר אונזער הייליקן לעגיגן!

טאָ וואָס קאָן שוין אן ארכעלאָג העלי־פון אזעלכע צעקריפּלטע נשמות, וועלכע זיינען גרייט הונדערט מאָל א טאָג זיך איבערקויפן, אבי צו קריגן א גרעסערן שטיק שטייק און מער ברויט מיט פּוטער.

איצט צו אנזער ענין. און ריידן וועט אונז איצט אויסקומען איבער דער ביב־ל שטאנען און פארשנדיק אזוי, האָט ער זיך אנגעשטויען אין צוויי מענשלאכע סקעלע־טען, וועלכע זיינען געלעגן פונקט, אויף די פלעצער, וואָס ווערן אנגעגעבן אין מלכים. איין סקעלעט איז געלעגן לעבן דעם הויפט פונדאמענט פון דער שטאָט און דער צווייטער — דאָרט וואו עס איז געשטאנען דער טויער. דער ווירדיקער פּראָפעסאָר דיינקט, אז די געפונענע סקע־לעטן זיינען עס חאל'ס זין אבירם און שגיב (סגיוו).

ווי איך האָב שוין פריער באמערקט, וועלען די גלויביקע אידן פון דער נייער אנטדעקונג ווייניק וואָס נתפעל ווערן. פאר זיי איז עס גאָר קיין שום חידוש ניט, ווייל זיי האָבן פריער געגלויבט אין אלץ וואָס עס שטייט אין דער ביבל, אין באראקטעריסטיש פאר דער חסידישער וועלט — אנשויאונג, וועלכע האָט אנ־שטאָט דעם הייליקן ספר אוועקגעשטעלט דעם מענשן, דעם צדיק וואָס איז, ריכטיק ווי פון שילדערט אים, דער סניגור און פארטיידיקער פון זיינע חסידים. דער צדיק איז בטבע א גרויסער אפטימיסט, ער ווייס אלע יסורים און וויטאָגן (ר'ישראל'־טשע ריזשינער פלעגט זאָגן: קדוש גלוין מחוור לי צער כל אחד מחמסתופפים בח־צרותי"). ער איז אבער יעדן דן לכף זכות, ער ווייסט ווי אזוי איינצופלאנצן אינ'ם חסיד די מדה פון בטחון; דער גוטער איד איז שוין ניט געזעסן ביחידות, ווי דער למדן אין זיין שטיבל טאָג און נאכט אי־בער די הייליקע ספרים נאָר ער איז געווען מעורב בין חבריות מיט זיינע חסידים איינענס אין לייד און אין פרייד.

אויך די תפלה, דאָס געבעט צו גאָט ווערט מייסטעראהאפט געשילדערט אין דער דריטער דערציילונג "משנת חסידים" וואָס איז פול מיט השתפכות הנפש פון א קינ־סטלער וואָס האָט דערשפירט די נשמה יתרה פון חסידישן גוטן אידן: "די נאָנצע וועלט, שרייבט פרץ, איז ניט מער ווי א זמר געזאנג און א טאנץ פאר גאָט ברוך הוא, די גאנצע וועלט איז א זמר און אלץ זינגט, יעדע נשמה איז א קול פון א ניגון... אין דער דאָזיקער קורצער שילדערונג פון דער וועלט אויפפאסונג האָט פרץ דערגרייכט צום הויפּנקט און צום קערן פון חסידיזם, וואָס האָט שטענדיק געזוכט א מענלאכקייט זיך צו דערהויבן פון דעם ארימען טאָג־טעגלאכן לעבן פון וועלכן מען קאָן ניט אנטלויפן. די גאנצע וועלט וואָס ארום אונז איז זייער א וואונדער־לאכער ניגון פאר גאָט ברוך הוא. ווען מיר וויל נהנה זיין פון איש דער מתיקות און „אצילות" פון דעם וועלט ניגון, דארפן מיר פריער ארייַנדרינגען אינווייניק אין דער טיפעניש פון דער נשמה, נאָר דאָן וועט אונזער אויער דערהערן די סטרונע־ציטערנישן פון דעם געטלאכן פידל, וואָס בלאזט אָן־אויפהער אויף דער וועלט; נאָר דאָן וועלן מיר קאָנען באנעמען די געטלאָ־כע סימפאָניע וואָס הערשט אין וועלט־חלל.

פרץ האָט אין זיינע חסידישע מעשיות ניט געשטרעבט צו שלימות צו גאנצקייט, פונדעסטוועגן איז אין די דאָזיקע מעשה־לאך שטענדיק קאָנטיק דער קינסטלער, וואָס זוכט צו אנטפּלעקן דעם דעמאָקרא־טיזם פון די אמאָליקע גוטע אידן. די העל־דען פון די דאָזיקע דערציילונגען זיינען די פאָלקס מענשן. פרץ איז אין־דעם זין דער טיפער חסידישער מעשה־דערציילער. וואָרום דער דעמאָקראטיזם איז, ווי באַ־קאנט, איינער פון די וויכטיקסטע יסודות אין חסידות. אין חסידיס־שטיבל איז ניט קיין מזרח־וואנט, ניטא קיין „פני"... אין די חסידישע שמועסן, „אירצן" זיי זיך ניט, און אין א אויפגעהייטערטן מאָמענט מאכט מען א טענצל האנט צו האנט און אקסל צו אקסל. ווען די הערצער קלאפּן און די נשמות ווערן אלע צו איין פלאם, —דעמאָלט עקזיסטירט ניט ביי די חסידים קיין געזעלשאפטלאכע גרעניצן, ניטא ארים און רייך, גרויס און קליין, ווירדיק און אומווירדיק. אלע זיינען קינדער פון גאָט און חסידים פון דעם רבי'ן, זאָל לעבן.

די ארכעאָלאָגישע אָפּגראבונגען לעבן דער ביבלישער שטאָט יריחו באשטעטיקן פאקטן פון דער ביבל

דאָס דערקלערט ניט קיין אנדערער ווי דער באַרימטער ארכעאָלאָג פּראָפעסאָר גארסטאנג

פון י. מארין

שוין עטלאכ עמאָל איז מיר אויסגעקו־מען צו ריידן וועגן די אינטערעסאנטע ארכעלאָגישע אָפּגראָבונגען, וואָס זיינען אין די לעצטע יאָרן געמאכט געוואָרן אין פאלעסטינע און איר אומגעגנט, וועלכע באשטעטיקן די באשרייבונגען פון דער ביבל. איצט איז צוגעקומען א נייער און וויכטיקער פאקט, וואָס איבערצייגט אין דעם אמת פון דער ביבל, אבער איידער איך וועל עס איבערגעבן, ווילט זיך מיר זאָגן א פאר ווערטער, אין פארבינדונג מיט דער דאָזיקער טעמע.

ערשטנס בין איך שטארק ברוגז און וועל קיינמאָל ניט מאכן שלום מיט דעם נאָמען פאלעסטינע, וואָס די אומות הער־לם האָבן געגעבן ארץ־ישראל. איז עס ניט א פארדראָס צו באצייכענען מיט א נאָ־מען בלויז דערפאר, וואָס אמאָל זיינען דאָרט געזעסן די פלשתים? דאָס לאנד רופט זיך דאָך אין חומש אויף ארץ כנען, טאָ פארוואָס זי ניט רופן מיט דעם נאָמען? היינט האָבן אידן עפעס אינ'ם לאנד געוואוינט אויף א שיין שטיקל צייט, אויב איך מאָך ניט קיין טעות, וואָ־סערע צוועלף־דרייצן הונדערט יאָר, א סך ליינגער איידער די געצנדינערישע און פארגרעבטע פלשתים. און דאָס וועלן דאָך אפילו די אידישע שונאים צוגעבן, אז זיי־ענדיק אין ארץ־ישראל האָבן אידן אויפ־געטאָן פאר דער וועלט א סך מער ווי די פלשתים: געשאפן דאָס בוך פון אלע בי־כער — די ביבל, וועלכע אז אדאפטירט געוואָרן פון אזוי פיל נאציאָנען; געגעבן א גאָט צו האלבן ביליאָן מענשן . . . דאָס קאָן מען אויף ניט אוועקמאכן מיט דער האנט. איז עס טאקע אן עולה, א ביטע־רע עולה מצד די אומות העולם צו רופן דאָס לאנד אויפ'ן נאָמען פון די פלשתים און ניט ארץ־ישראל. איך קאָן די עולה קיינמאָל ניט מוחל זיין די קרעסטן, וואָר־רים ווען דאָס וואלט געווען ווי איך זאָג, וואָלטן די אראבער ניט געהאט אזא חוצ־פה און וואָלטן גלייך פארשטאנען, אז ארץ־ישראל דארף געהערן צו עם ישראל. זיינען מיר דאָך ברוך השם געוואוינט גע־וואָרן, אז די קריסטלאכע וועלט זאָל אונז קריוודען, דאָס איז דאָך ניט די ער־שטע עולה וואָס זיי באגייען קעגן אידן. טאָ זאָלן זיי עס רופן מיט זייער נאָמען — פאר מיר האָט עס אלעמאָל געהייסן ארץ־ישראל און ניט אנדערש.

צווייטנס, וועגן די ארכעלאָגישע אנט־דעקונגען, וואָס באשטעטיקן די דערציי־לונגען פון דעם תנ"ך. איינגעלאָך, איז דאָס פאר א היכשן טייל אידן א גאנץ איבעריקע זאך. דער אמת'ער גלויביקער, דארפט איר וויסן, נויטיקט זיך ניט אין קיינע באשטעטיקונגען. דער מאמין גלויבט באמונה שלמה אין יעדן וואָרט, אין יע־דען בוכשטאב פון דעם תנ"ך און וועט זיך גיכער אומברייגען, לאָזן איידער צו צווייפלען אין דעם. ווידער, פאר דעם ניט גלויביקן וועלן ניט העלפן קיינע באווייז. דער אידישער ניט גלויביקער וועט זיך ניט רעכענען מיט דעם ארכעלאָג און מיט זיינע אָפּגראָבונגען. ווען שכנא פּס־שטיין און אלגין מיט דער גאנצער פינ־סטערער פאנאטישער באנדע זאָלן אפילו אליין בייוואוינען יציאת מצרים און צו־זעען מיט זייערע אויגן, ווי דער ים ווערט צעשפאלטן און די מצרים ווערן דער טרונקען, וואָלטן זיי גלייך ארויסגעהאנ־גען א רויטע פאָן און גערופן צו א דער וואלוציע. דתן ואבירם און קורח וואָלטן געווים צו זיי צוגעשטאנען און דער לאַ־ונג זייערער וואָלט געווען: ברידער פּראָלעטאריער, ראטעוועט די פארפלוכטע בני ישראל־בורזשוקעס, הורא פאר אונזער הייליקן לעגיגן!

טאָ וואָס קאָן שוין אן ארכעלאָג העלי־פון אזעלכע צעקריפּלטע נשמות, וועלכע זיינען גרייט הונדערט מאָל א טאָג זיך איבערקויפן, אבי צו קריגן א גרעסערן שטיק שטייק און מער ברויט מיט פּוטער.

איצט צו אונזער ענין. און ריידן וועט אונז איצט אויסקומען איבער דער ביב־ל שטאנען און פארשנדיק אזוי, האָט ער זיך אנגעשטויען אין צוויי מענשלאכע סקעלע־טען, וועלכע זיינען געלעגן פונקט, אויף די פלעצער, וואָס ווערן אנגעגעבן אין מלכים. איין סקעלעט איז געלעגן לעבן דעם הויפּט פונדאמענט פון דער שטאָט און דער צווייטער — דאָרט וואו עס איז געשטאנען דער טויער. דער ווירדיקער פּראָפעסאָר דיינקט, אז די געפונענע סקע־לעטן זיינען עס חאל'ס זין אבירם און שגיב (סגיוו).

ווי איך האָב שוין פריער באמערקט, וועלען די גלויביקע אידן פון דער נייער אנטדעקונג ווייניק וואָס נתפעל ווערן. פאר זיי איז עס גאָר קיין שום חידוש ניט, ווייל זיי האָבן פריער געגלויבט אין אלץ וואָס עס שטייט אין דער ביבל, אין תורה שבכתב און אין אלץ וואָס די אידישע געלערנטע האָבן געלערנט וועגן דער ביבל — אין תורה שבעל פה. יע־דער איינער פון אזעלכע אידן וועט בלויז אונטערשמייכלען פאר זיך אין די וואנ־צעס, ווי ער וואָלט דערמיט געוואָלט זאָ־גען: שוטים, וואָס איר זייט! באווייז־זע דאדרפן מיר האָבן? און אין דעם חלי־לה גלויבן מיר ניט?

ווידער, פאר די אזוי גערופענע קטני אמונה, ניט גלויביקע, זיינען די ארכע־לאָגישע אויסגראָבונגען א קנאָפּע רפואה, צו ווערן א מאמין. ווייל דער אמת'ער מאמין גלויבט בלינד, נויטיקט זיך ניט אין קיינע איבערצייגונגען און אזא איי־נס איז שווער צו מאכן גלויבן, ווייל ניט און קאָן ניט גלויבן, ער מוז האָבן באַ־ווייזע, ראיות, באשטעטיקונגען, און ווען מען דערלאנגט זיי דאָס, וועלן זיי אפילו דאמאלסט אויך ניט גלויבן. גלויבן מוז מען קאָנען, עס איז א שווערע זאך, ווערנד ניט גלויבן איז גאנץ לייכט צו באווייזן.

גרייט זיך!
די פייערלאכע גראנדיעזע
י. ל. פרץ שול
און מיטל־שול
גראָדואירונג
וועט פארקומען פונקט 3 בייטאג
זונטאג, מאי 25
אין
דאָמיניאָן
טעאטער
שול כאָר, גימנאסטיק, טענץ
קינדער־גארטן כאָר
איינאקטער און
גראדואירונגס
צערעמאָניע
אן אמת"ער יום־טוב!

האָט פארגעניגן פון אינערלאכער באקוועמלאכ־קייט אין דרויסן

מאכט פאר זיך א דרויסנדיקע לי־ווינג רום דעם זומער . . . לייגט אוועק א ליכטיקן דאמיניאָן לינאלעום אום ראָג אויף אייער פאָרטש . . . און שמייכלט פון די קאפּרזין פון דעם וועטער.

סיי זונשיין אָדער רעגן . . . אויך ניט די סמנים פון דער בלאָטע באשעפ־טיקטע פיס . . . קאָנען ניט פארטונק־לען די שיינקייט פון די דאָזיקע ראָגס. קיין אָנשטריינגונג צו האלטן זיי ריין.

דאמיניאָן לינאלעאום ראָגס זיינען צו־ציענדיק און דויערהאפט, זעלבסט־פארשטענדלאך, אינווייניק ווי דרוי־סען. שיינע דעזיינס אין א גרויסער פארשיידנארטיקייט פאר יעדער רום. סטאנדארד סייזעס . . . צו פאָפּולערע פרייזן.

אנדערע פרעכטיקע
דאָמיניאָן פלאָרס

וואונדערבאר דויערהאפטע קוואליטעטן וועלן געפונען ווערן אין דאָמיניאָן פּרינ־טער לינאלעאום און דאָמיניאָן איינגע־ליינטן לינאלעאום. די לעצטע האָט דעם באַרימטן דאמאלק פיניש. א פארשיידנ־ארטיקייט פון צויבערהאפטע רעזיינס, צו מעסיקע פּרייזן.

געמאכט אין קאנאדע ביי די מאנופעקטשורערס פון דעם באַרימטן דאמיניאָן באטלשיפּ לינאלעאום

אין הויז פּוירנישינג און דעפּארטמענטאל סטאָרס

DOMINION LINOLEUM